

FELSŐMAGYARORSZÁGI HIRLAP

POLITIKAI UJSÁG.

Megjelen minden szerdán és szombaton este

Kéziratokat vissza nem adunk.

Szerkesztőség: Wekerle-tér 502.

Felelős szerkesztő

Dr. Buza Barna.

Előfizetési ár: egész évre 10 korona, félévre 5 korona, negyedévre 2 korona 50 fillér. — Egyes szám ára 10 fillér.

Kiadóhivatal: Landesmann Miksa és Társánál, Wekerle-tér 502

Hirdetéseket a legutányocabb árban közölünk.

Visszapillantás.

Sátoraljaújhely, aug. 9.

Írta: Dr. Kossuth János.

III.

A főispáni omnipotentiának a talaj Zemplénavarmegyében — mint már érintettük — kitűnően elő volt készítve. Molnár István főispánkodásának elején lehetett még ugyan szó vármegyei ellenzékről, de annak actió képessége igen gyorsan és anélkül merült ki, hogy a megyei autonomia hasznára lett volna.

Az ellenzék — amint tudjuk — egyetlen képviselőválasztási harcban emésztette föl minden erejét, amelyből Molnár István került ki győzelmesen. Ha a választást akarnók ösmertetni, ismétlésekbe kellene bocsájtkoznunk s a Tisza rendszernek az unalmaságig agyoncsépeelt visszaéléseit színezni ki. El nem hallgathatjuk azonban azt, hogy a Molnár győzelme a kezére játszott körülmények szerencsés összehatásának volt a következménye. Jelöltjének volt pénze, amennyi kellett, és testvére volt a járás akkor népszerű főszolgabírájának. Mindkét tényező igen sokat nyomott pláne ott, a hol a hivatalos voksok kövér numerusát is incassálni lehetett. Az említett választást a véderő vita által fölélesztett s Zemplénben is eléggé zajos visszhangot keltett ellenzéki mozgalom tette nevezetessé és a Molnár István presti-

gét kormányánál igen emelte, jóllehet a szó teljes értelmében nyitott ajtót tört be. Bárki lett volna Zemplénavarmegye főispánja, a Wiczmány-Dókus féle választás akként dőlt volna el, amint eldőlt.

Az ellenzék azonban levonhatta ebből a választási küzdelemből azt a tanulságot, hogy itt, amíg a hivatalos befolyás és a pénz a választások legfőbb tényezői lesznek, a választásnál nem igen érvényesítheti magát mindaddig, a míg a közgazdasági viszonyok kedvezőbb alakulása következtében a független elemek a megvethető avagy befolyásolható szavazatokat nem majorizálhatják.

A Wiczmány-Dókus léle választási küzdelmet a főispán és főjegyző közötti szenvedélyes személyi villogás váltotta föl, amelynek kárát vallotta egy a közigazgatás, mint az autonomia.

De a Molnár István diadala teljes volt. Ez a diadala azonban az igazság és az autonomia súlyos sérelmével járt.

Mert egy tehetség, szorgalom és ambitió által egyaránt hivatása magaslatán állott tisztviselő hivatalvesztésre való büntetését azért, mivel ferde helyzetében amelybe politikai jellegű küzdelmei sodorták, főispánjával meghasonlott, sem a törvény szelleméből meríthető érvekkel megindokolni, sem az igazság elemi követelményeivel összeegyeztetni nem le-

het. Még a legádázabb gyűlölet sem találhatott volna ki olyan okot, ami miatt a jogászai felfogás vagy a józan emberi értelem bántó semmibe vétele nélkül egy kifogástalan sőt kiváló tisztviselőt azon büntetéssel lehessen sújtani amelyik csak a stigmatizáló jellegű disciplináris vétségeknél lehet helyén. Nem volt alkalmunk a miniszter döntő határozatába betekinteni, de azt hiszük hogy a tendenciozusan értelmezett opportunitás súlyos sofismáiban merülhetett ki gyarló érvelése. Tudomásunk szerint Magyarországon ehhez hasonló eset sehol elő nem fordult s hitünk szerint csakis itt és csakis abban az éraban fordulhatott elő.

Hogy a vármegye nem reagált arra a példátlan jogfosztásra, nem igen dicséri annak jogérzékét, s abban csak azon meggyőződésünk helyességének a bizonyítékát látjuk, hogy a vármegye akkor már a párturalom által inaugurált dreszsura hatása alól szabadulni képtelen volt. Más szóval a vármegye csak geográfiai fogalom volt.

Mi nem hiszük, hogy a Wiczmány fegyelmi vétsége (az ösmert brochura) igazságos elbírálás mellett az enyhítő körülmények köteles méltatásával, bírságnál egyébbel illethető lett volna, az pedig európai ember előtt egyenesen érthetetlen valami, hogy egy tisztviselő olyan fegyelmi vétségét, amelyik a törvény vonat-

kozó meghatározásai szerint nem is kvalifikálható, attól a nyugdíjától is megfosztható legyen, a melyeknek alaptökéjét maga rakta össze.

A küzdelem — amint tudjuk — a megyénél és a vármegyei gazdasági egyesületben vivotott meg.

Amott a tisztviselői kar szellemét bánthatta, emitt a gazdaközöniséget sérthette volna. Mert a főispán, ha csak nem konfiskálja az alispán hatáskörét, amihéztig joga nincsen, csak ellenőrizheti a tisztviselőt anélkül hogy lépten nyomon zaklathatná. A gazdasági egyesület pedig rendeltetésénél fogva nem lehet satelése a főispánnak. Hogy nálunk azzá vált, abban ismét egy újabb bizonyíték tűnik föl a mellett, hogy igazi autonomikus életre képtelenek vagyunk. Másutt a gazdasági egyesület termékenyítő működést fejt ki a gazdák javára, nálunk a gazdasági egyet behódolt a főispánnak, beoltatta magát a vármegye korhadt törzsébe s ott senyved gyümölcstelenül. Bürokratikus pontossággal levelez és bürokratikus éhletlenséggel stagnál. Közgyűlései csak akkor határozatképesek, ha a főispán a vármegye hajduival össze tudja fogdosztatni a megkívánt számú tagokat. Egyébként a vármegye házában ütötte fel a sátorfáját s oda akasztotta ki a sokat vándorolt pléh cimereit. Betétjei szépen

TÁRCA.

A friebourgi orgona koncertek.

A „Felsőmagyarországi Hírlap” eredeti tárcája.

Írta: Ambrózy Ágoston.

Schweitznak egy völgykatlana fölélt szédületes magasságban húzódik végig a hidépítési technikának két büszke remeke, a Pont Suspendu és a Pont du Gotteron. Miga a berni, lausanei, zürichi hidak masszív hatalmaságukkal, addig ezek finom karcsúságokkal lepnek meg. Ez a kös hid köti össze a Suisse Allemande-ot a Suisse Romane-val, egyik oldalán németül, a másikon már franciául beszél a nép.

E két hid alatt, a Gotteron völgy katlanában, a hegy oldalakon költőien elszórt ősrégi várak s romok közt fekszik Frieburg. Egy utazó se felejtí ki programjából ezt a városkát, mert itt ismeri meg az ember az orgona művészet tökélyét. A Szt. Miklós templomban, melynek ferdén elhelyezett goth stíli tornyát nyolcz század óta urálja a vidék, szólal meg naponkint az orgonák királya, a XVIII. század nagyszerű alkotása, hirdetve s bámulbatba ragadva, hogy hová fejlődött a tökéletesedés lépésőjén a primitív Pán-síp, az orgonák őskori alaptípusa. — Az a kis sirinx, mely egykor félve szólalt meg a nymphák mulattatására, majd

később, mint pásztor-síp Vergilust örökszépségű „Eklógái”-nak megírására ihlette épen egyszerűségével, most versenyre kél a hangszergyártás minden remekével.

Ez az a hangszer, amely legsokoldalubbán fejlődött ki az idők folyamán. A monochordonnak csak elviaturát adtak s hurjait szaporították, hogy zongora legyen belőle, a a tennis avenanak csak különféle billentyűzetet adtak, hogy a fuvóhangszerek különféle neveit létrehozzák; a legtekéletesebb Amatis hegedűn mi van egyéb, mint hangszokróny s négy hur? — addig az orgona felvett magába lassankint mindenfajta hangszor alkotó elemeiből, s ezeket összefüggésbe hozva mindeusetre a legcomplicáltabb összetételű, legművésziabb hangszert szolgáltatotta.

Talán ki se lehet számítani, hogy hány különböző aránylat volna ki hozható egy ily tökéletes orgonából, aminő a friebourgi, ha megmondjuk, hogy 7800 sípja, 62 registerje, 3 elviaturája van 8—8 octávával. — S képzeljük el, amint ezen a hatalmas hangszeren egy titokzatos, ódon levegőjű szentélyi gothi övezete alatt egy Bach, egy Mendelssohn, egy Saint-Saens genieje megszólal. Az a vihar, amely ebben az orgonában tombol, magának a természetnek a viharja, annak az orgonának a vox

humana-ja úgy beszél, mint a természet embere, nemesak utóhangok és természetes visszhangok komplikálják e mysticus zenét, amelyek a különböző távlatu falazatok közt természetesen létrejönnek. Iannem egy registerével megszólaltatja a visszhangot oly hűen, hogy e pillanatban a Königssee sötétzöld víztükréből kiemelkedő St. Bartolomáus képzeli magunkat, melynek szentelt falai közül kihangzó Mária-énekeit bus tompasággal verik vissza a távoli tiról Alpesek.

A következő pillanatban megszólal a hekkürt a trompeta-claviatúrán s lelkünk Tyrtus karjain dicső esaták színhelyére száll, majd a vadászúrti hangjainál a pásztorélet rokonszenves idyllje tárul élénk és s együt sirunk Mülibaenesszal, a ki méla sípján siratja hűtlen kedvesét.

Ha a természet utánzása a művészet célja s a természeti hangok utánzása a zene-művészet célja, úgy első helyet kell adnunk az orgona-művészetnek. De mivel a természet csak egyik eleme, forrása a művészetnek, melyből t. i. tárgyát meríti, és a fő az Istenadta ihlet, a genie, az eszme, mely a természet tárgyat idealisálja, kétségtelen, hogy csupán az orgona, mint hangszer, tökéletes, — de nem az az orgona-művészet maga.

Tudok a „tárgyas és tárgyatlan

művészetek” distingválásáról, tudom, hogy a zenénél ép úgy, mint az építészetenél szorosan véve nem lehet természetből vett tárgyról beszélni. De míg ezt egyrészt egész merevségben el nem ismerem, mert kétségtelenül minden művészetnek a keletkezés phasisaiban az anya természet adott motívumot, alap-típusokat, addig másrészt megtemptatik a zenére nézve ez a distinkció a zene újabb irányu fejlődése által. Mikor Beethoven megírta pastoralessymphoniáját, megszólaltatva ebben a természeti hangokat: kakukot, fülemilét, patak-mormolást, zivart, — az absolut zene korlátlan ura, ma megszűnt.

A romantikusok kezében nem tárgyatlan, absolut művészet többé a zene, a modern írók, a wagnerianusoknál meg már csaknem teljesen általalul programm zenévé. S ez az egész új fejlődés irányja! — Azt hiszem tehát, hogy általalosságban kimondható, hogy a zenét mai fejlődésében már nagyrészt a tárgyas művészetek közé kell sorolnunk.

A zene művészet tárgya — min minden művészetben történni szokott — annak eszméjével egyensúlyba hozatik, mert mihelyt egyik elem tulsúlyra jut, ez a művészi jelleg rovására történik. Ha az eszme emelkedik felül, a művész tulságos idea-

szaporodnak, árul szénkéneget, rafiát és kékkövet, de egyebet róla nem igen hallani. Ha ennyi az amit egy gazdasági egyesület teljesíthet akkor kár volt alakítani, fenntartani pedig nem komoly embereknek való feladat. Egyébiránt a gazdasági egyesület régi hibája hogy politizál, ami pedig nem rendeltetése, sem akkor, a midőn a főispán ellen kell tüntetni benne, sem akkor, a mikor a főispán mellett kell hangulatot csinálni. Hogy azonban a főispán protektoratusa alatt a gazdasági egyesület inkább vissza fejlődött, hogy specialis tenni valói tekintetében hanyatlott, az — kivéve a szőlészeti és borászati szakosztályt — eltagadhatatlan.

A gazdasági egyesület a nagymihályi emlékeztetés választás óta főispáni protektoratus alá helyeztet jámbor, a légynek sem vétő — átkozottul keveset használó cégecske lett, amolyan segéd hivatalocskája a vármegyének, a melyben tagadhatatlanul nagy lett a rend, s egyetlen érdeme, hogy elnököknek takarékosági szelleme következtében pénzhez jutott, amely szolid 5 százalékos kamatozás mellett gyümölcsözök, s akármelyik könyvelő megmondhatja, mikor fogja a kapitálást megduplázni, megtriplázni, de azt senki sem mondhatja aztán, hogy az így kezelt vagyon rendeltetésének igazi célját szolgálja. Mihelyt egymagán egyesület abból a célból, hogy a politikát szolgálja, akként jut hatósági gyámokdás alá, amint azt gazdasági egyesületünknl látuk, vagy más szóval, amint egy szövetkezés tisztán főispáni befolyást gyarapító eszközzé válik, abban az autonomia eszméje meg nem valósulhat, mert annak lényege nem tőr semmiféle tutélát. A letűnt regime egy igen szerencsétlen ideája, mindenütt kortes érdekből érvényesülni, — azt eredményezte a gazdasági egyesületnél, hogy tagjait az udvariasság által diktált sablonszerű, tehát eo ipso meddő ténykedésen kívül minden

lista és eszméjét nem tudja elég természetes formában kifejezésre juttatni, ép oly hiba, mintha a természet, a tárgy van tulságosan felkarolva s az eszme negligálva, mert ekkor a művészet merőben természet-utánzás süllyed. . . . Az orgonában ez utóbbi hibát látom megjegecesedve.

Az orgona hangjai ugyanis rendkívül tökéletesek: a hangszerek közül ő tudja legjobban utánozni az emberi hangot, amely pedig a leg-tökéletesebb a hangok között, remekül tudja utánozni a természet egy másik hangtípusát, a vízhangot, élethűen tudja utánozni a menydörgést, mert egy fuvója kiad o y hangot, melynek rezgéseit meg tudjuk különböztetni (sub contra C. másodpercenként 50 rezgés) s ez ugyanolyan szagató érzést kelt fülünkben, mint az ég dörgése, és így folytathatnám példáimat, amelyek beigazolják, hogy itt a természeti elem rendkívül kiemelkedik. De hogy van a másik elem: az eszme? Az eszme ép oly mértékben van korlátozva. Miért? a művész geniejét és technikáját korlátozza az orgona szerkezete.

Ez a szerkezet számtalan részből van összekomponálva, amely részek egymással kapcsolatban egymást szövelik meg, a mi roppant közvetlenséget hoz létre.

hatályos közremunkálástól elkedvetlenítette.

A szőlészeti és borászati szakosztályban lüktetett némi élet, nem mintha az az egyleti tevékenység kifolyása lett volna, hanem mivel a szőlők rekonstruálásának nagy munkája akkora mozgással járt, amelynek a protektoratus nyúgében ellágyadt egyletre is hatása volt. Érdekes, hogy a főispán a gazdasági egyesület egyik alosztályának az elnökségét vállalta magára t. i. a szőlészeti és borászati osztályét. Épen azért mert ebben élt némileg az egyesület, s párturaimi érdekből a főispán egyrészt itt akartalekötelezni a rekonstruálók táborát, más részlelejt akarta venni annak, hogy a szakosztály élére olyan ember állhasson, akit az egész ország szakembernek ösmert, de a főispán csak függetlenségi pártinak ösmerte.

A hegyaljai szőlők rekonstrukciója körül különben Molnár Istvánnak határozottan érdemei vannak a kortes törekvések dacára is, amelyeket főispáni működésének minden arra alkalmas terehéthát itt is érvényesíteni törekedett.

Készséggel gyánolított minden kezdeményezést, közre munkált az állam támogatásának sikerítése körül, azon volt, hogy az ujra telepítés a leginkább támogatásra szorultak, a kiszáradtaknak a lehetőségig megkönnyítessék. Ugy a vármegye, mint a gazdasági egyesület a rekonstrukció érdekeit eléggé szolgálták és ennek a működésüknek a legfőbb mozgatója kétségtelenül Molnár István volt. Hogy cserébe a szőlősgazdák behódolását óhajította, hogy az állam támogatását — amely egyébként köteleesség volt — pártpolitikai szempontból értékesíteni akarta, az, ha nem helyeselhető is, mert az állami gyámolítás elvégre sem üzlet, a melyik kortes szolgálattal lenne viszonzandó, de szigorubb elbírálás alá sem vonható, mert ezen törekvésnél a sistema jól ösmert eszközeit nem alkalmazta

Itt minden a hangszere van bízva, mert az oly tökéletes, hogy a művész geniejére nem szorul. Itt a művészet egyénisége nem érvényesül, érzése sem, itt a hangszer érez, mindenféle érzés-érnyalat kihozható a fuvós mixturával. De nemcsak az előadó művész van korlátozva, hanem az alkotó is, helyes formaérzéke által vezérelt érzelmei szerint nem csaponghat szabadon, mert a hangszer komplikációja folytán előállott nehézkesség csak a komoly stílust engedi meg. Ez által az orgona művelhető műfajai igen redukálódnak. Itt ugyan Mendelssohn meg Rheinberger orgona sonátáit, amelyekben természetesen gyorsabb meneti részek is vannak, sőt modern szerzőktől valóságos orgona-eszad-sokat is hallottam, de ez viaszlatetszó. Az orgona műfaja a praeludium, fuga és a choral. Aki most már nem Bach, hogy ilyeneket írjon, az eszmei bravúros mixturákat, amiothogy mire való is volna az a sok hang-utánzó register, s így lesz az orgona-művészet természet utánzás.

Világos mindezekből, hogy míg az orgona maga hangszin változatosság, tömörség, erő, hangterjedelem s összhangjánál fogva, mint hangszer tökéletes, addig az orgona művészet, mint eszmét korlátozó természet utánzás, nem-tökéletes művészet.

s az egész utóvégre is az maradt, ami volt: pium desiderium. A tarcali, mádi szőlőtanulmányi utaknak egyéb céljuk is volt ugyan, mint a riparia és ojtási fajták közötti különbségek szemléltetővé tétele, de egyéb eredményök nem volt. Aki akart tanulni az állami és magán telepeken, az tanulhatott, de a mádi manditum azért tovább is ellenzéki kézben maradt. Az illető városok szívesen látták a rekonstrukció érdekében fáradozó főispánt, emeltek diadalkaput, kirukkoltatták a tüzoltókat, fehér ruhás leánykákat szerepeltettek, volt bankett, éltették az emberi kor legvégső határáig, de a politizáló főispánt hidegen fogadták s a választásnál továbbra is Bernáth Bélára szavaztak. Mulatságos incidens volt, a belőle meríthető tanulság okáért később visszatérünk rá.

Magyar ipar.

Sokat tündöttem rajta, mi oka lehet annak, hogy a magyar ember valóságos kerüli a magyar portékát s szándékosan koresei mindenben az idegent?

Nem érzé tan ennek a dolognak az óriási jelentőségét? Nem tudja, hogy az idegen ipar elterjedtsége az oka szegénységünknek, s a magyar ipar pártolása egyetlen módja boldogulásunknak?

Lehetetlen, hogy ne tudná. Hisz ez olyan világos, olyan természetes, olyan magától értetődő!

Hát miért gazdagítja szándékosan és következetesen az idegen ipart? Miért nem kell neki, ami hazai?

Csak felszabadja még, hogy ennek a nemzedéknek az apái olyan hatalmas, véres próbáját adták hazaszeretőknek. Hazájukért ott hagyták nyugalmas otthonukat, magukra veték a háborús élet ezer fáradalmát, a kegyetlenül zordon tél minden szenvedését, elmentek a vér mezejére, ahol a halál a terem, s véreztek és meghaltak, hogy hazájuk szabad és boldog legyen. És tették ezt önként, lelkesedéssel, hazaszeretettel.

Most nem kíván a haza érdeke háborút, halált. Nem kell szemébe nézni a tél fagyasztó fenyegetésének, nem kell szemébe nézni a zsarnoki fegyverének. Csak annyit kellene tenni, hogy gondosan megvizsgáljunk mindent, amit vásárolunk.

Ily gondolatok érlelődtek meg bennem a frieburgi orgona hangversenyen, míg lelkeim az áhítat és élvezet szárnyain szerte csapongott. És ebben az áhítatban és élvezetben egy lélek volt az a sokféle nyelvű, nemzetiségű, vallású tömeg, amely a világ minden tájáról ide sereglett, hogy a templom zeneművészetét ebben a legmagasabb formájában is innen tanulja. Nem láttam arcot, mely ne a meghatottság s bámulattól sugárzott volna, szemet, mely ne a legmélyebb megdöbbenést tákrózta volna vissza, mikor a tökéletes hangzatok megostromolták azokat az ódon falakat, azokat az égbenyülő ívezeteket. S mikor annak a conglomerat tömegnek érzésvilága beleolvadt ebbe a tulvilági hangulatba, nem fűrközte ott senki, hogy van-e tökéletesség az orgonaművészetben? Talán én voltam az az egyedüli haláltlan, aki ily magas élvezetek közt e felett okoskodtam.

De bármint általános conclusióra jutottam és az orgonára s az orgonaművészetre nézve, annyit kétségtelen, hogy az a frieburgi orgona concert elfelejtethetetlen benyomást tett rám és hogy van-e tökéletesség az orgonaművészetben? Talán én voltam az az egyedüli haláltlan, aki ily magas élvezetek közt, melyekben eddig részem volt.

hogy magyar gyártmány-e, s ne vegyünk mást, csak amiről bizonyosak vagyunk, hogy magyar.

Hát ez csak nem nagy dolog! Nem kerül se fáradságba, se költségbe, nem kockáztatjuk vele se vagyónunkat, se életünket.

És mégis a honvédek nemzedékének fia nem akarnak, nem tudnak ennyit megtenni a hazájukért. Az apák tűzbe, halálba mentek érte, a fiúk annyit se tesznek meg a javáért, hogy eseh cipő, eseh szövet helyett magyar cipőben, magyar szövésű ruhában járjanak.

Honnan van ez a rettenetes közöny? Csakugyan annyira megromlott, annyira elzüllött már a magyar, hogy tudatosan, szándékosan pusztítja, rongja önmagát, hogy vagyónával idegeneket táplálja, idegeneket gazdagítja süllyed egyre jobban a szegénységbe, a szolgaságba?

Az a nemzet, amely negyvenyolcban vérpatakot ontott szabadságért, most a kis újját nem akarja kinyújtani érte?

Ebredjünk fel, valahára halálos közönyünkkel! Ebredjünk öntudatára nagy bűneinknek, végzetes mulasztásainknak, s igyekezzünk azokat kijavítani.

Támadjon fel lelkünkben a szégyen, hogy ilyen gyámoltalanok ilyen tételek, ilyen rosszak vagyunk. — Hogy semmi se a magunk emberségéből kerül ki, a mire szükségünk van, s tetőtől talpig idegenek gyártmányaiba vagyunk öltözve.

Támadjon fel bennünk csak egy paránya a régi önérzetnek. Hiszen nem olyan utolsó nemzet a magyar, hogy ne tudná elkészíteni azt, amit elkészít a cseh, a morva, a német, nem olyan hitvány náció, hogy a legközönségesebb dolgokban is idegenekre szoruljon!

Nézzünk szét Zemplénvármegyében. Mennyi inség, mennyi nyomor, kivált a felső részén. Csapatostul megy a nép az éhínség elől jobb hazába, tengeren túlra.

S pedig milyen jólét, milyen gazdagság lehetne itt, ha a felvidéken gyárak foglalkoztatnák a munkásnépet, ha ott készülne a ruhánk, a kalapunk, a cipőnk, meg mind az a sok ipari cikkünk, amit most idegenektől vásárolunk.

Csak akarni kell. Sok derék, intelligens, hazafias uri ember van ebben a vármegyében. Mért nem veszik kezükbe a társadalom vezetését, irányítását? Mért nem fognak hozzá, hogy társadalmi uton érhessek el azt, amit nyomorult politikai viszonyaink miatt másképp nem tudunk elérni: a magyar ipar megoltalmazását a külföldi ipar versenyé ellen?

Védegleteket kellene alakítani az idegen ipar ellen minden megyében. Szövetkezni a jó érzésű embereknek s fogadást tenni, hogy a mit itthon meg lehet kapni, azt ne vásárolják idegentől.

Annyi rossz célra alakult már egyesület, szövetség, mért ne alakulhatna egyszer jó célra is? Szent szövetség legyen az, amely önzetlenül, becsületesen pártolja a magyar ipart, s üldözőn mindent, ami idegen.

Társadalmi fegyverek felhasználásával hasson oda, hogy magyar portékát vásároljon minden magyar ember, s ha akadna valaki olyan hazafiatal, hogy nem hallgatna a felhívásra, avval éreztessze a társadalom megvetését és utálatát, hogy öntudatára ébredjen vétke nagyságának s megjavuljon.

A kereskedőket ellenőrizze gondosan, s ha valamelyik az idegen árukat kultiválja, azt bélyegezze meg, büntet hozza nyilvánosságra, s kérje a szövetség tagjait, s minden magyar embert, hogy attól a kereskedőtől ne vásároljanak.

Mért ne lehetne Zemplénmegye megint vezető a hazafiságban, első az ilyen megyei védegyelet megalakításában?

Az újabb időben csak egy dolog volt, aminek a kezdeményezése Zemplénből indult ki, s az is a hódolás, a

meghajlás ténye: a milleniumi disz-felvonalás.

Nem hiszem, hogy ne akadna a zempléni urak közt olyan, a kinek nagyobb, maradandóbbra, hasznosabbra van ambíciója. Az ilyen ambícióknak legszebb és legnemesebb tőr kínálkozik ennek a megyei védegetnek a kezdeményezésében.

Buza Barna.

A MEGYE ÉS A VÁROS.

× **Felfüggesztett körjegyző.** A sátorlajuhelyi járás főszolgabírája Kollonay Gyula újhelyvidéki körjegyző ellen a törvényben és szabályrendeletben megszabott kötelezőségének megsértésével elkövetett s az 1886. XXII. t.-cz. 90. §. a) pontjába ütköző fegyelmi vétség miatt a fegyelmi vizsgálatot elrendelte és őt egyúttal hivatalától felfüggesztette. Helyettesül Gyarmathy Béla okl. jegyző rendelettet ki. A főszolgabírói határozat indokai a következők:

Terhelve van Kollonay Gyula körjegyző hogy

- 1.) a felsőbb hatóságoktól vett rodoletket hanyagul, késedelmesen, vagy egyáltalán nem teljesíti, s a kir. járásbíró, kir. pénzügyvizsgálatóság által kirótt 500 korona rendbírásig és a szolgabíróság által kirótt fegyelmi és rendbírásig dacára, kötelezőségeit teljesen elhanyagolja, s a rend- és fegyelmi bírság is, a mennyiben fizetését előre felvette, serkentő erővel nem bírhat.

- 2.) a körbeli községek adminisztrációja teljesen el van hanyagolva, így az utiádó címén nagy hátralék van, — a községi pótdadók százkra menő hátralékkal szerepelnek, — az 1901. évi községi költségvetés előirányzatok még nincsenek készben, az 1899 1900. évi zárszámok elkészítve és a képviselőtestületek elé terjesztve nincsenek, a hagyatéki ügyekben kiadott felhívások a legnagyobb késedelemmel intézettek el, a községi bíráskodás nem gyakoroltatik, a mezőrendőri kihágási ügyek teljesen el vannak hanyagolva.

Terhelve van továbbá Kollonay körjegyző, hogy

- 3.) a körbeli községek, előirányzott fizetésénél jóval többet vett fel,
- 4.) az előre nem látható kiadások címén felvett összegnél, saját magá részére nyomtatvány és napidíj címén magasabb összegeket szedett fel s ezekkel a községek jogtalanul megterhelte.

Terhelve van azzal, hogy

- 5.) Untener József volt hosszulási bírótól, a beszédett állami adópénzből 120 koronát elvett és azt saját céljaira fordította, hogy

- b) Szatmáry Miklós n.-toronyai bíró panasza szerint, a Zlatnyiczky János n.-toronyai lakos magánkövetelésének kiegyenlítéséül 180 koronát állami adóban elnaplított, azt a Zlatnyiczky János adókönyvecskéjébe lenyugtázta, a nélkül, hogy az összeget befizette volna, s így a saját privát tartozását — Zlatnyiczky János, a községi bíróval ekként fizettette meg.

Terhelve van továbbá, hogy

- 7) Liszkai József kistoronyai lakos volt községi bíró által, marhalevelek vételárában Bohus Kálmán jegyzőt irnoknak átadott 16 korona 20 fillért, Bohus Kálmántól elvette és saját céljaira fordította.

- 8.) hogy Gottdiner Mihály kistoronyai lakostól 44 korona községi pótdadót felvett és azt saját céljaira fordította.

- 9.) hogy a községi bírákkal és lakosokkal szemben erőszakos, goromba magaviseletet tanúsít.

A fegyelmi eljárás eredményét annak idején közölni fogjuk.

× **A leggazdagabb emberek.** Zemplénvármegye bizottságai tagjainak 1901 évre összeállított névjegyzéke most jelent meg. A legtöbb adót fizető bizottsági tagok — a vármegye leggazdagabb emberei — az adóösszeg

nagysága szerint a következők: (A esillaggal jelöltek adója oklevél alapján kétszeresen van számítva.)

Gr. Andrassy Dénes Bécs 41540., Gr. Andrassy Géza Parnó 28503., Br. Harkányi Frigyes Bpest 18254., Gf. Andrassy Tivadar T.-Terobes 18123., Gr. Hadik-Barkóczy Endre Tavarna 16800., Gr. Andrassy Aladar Homonna 13648., Herczeg Windisch Grätz Lajos Spatak 13640., Br. Waldboth Frigyes Tolesva 9025., Gr. Lónyay Elemér B.-Olaszi 8793., Gr. Szirmay György Szerenes 8217., Gr. Andrassy Gyula T.-Terobes 7355., Gr. Mailáth József Perbenyik 7018., Br. Sennyey Béla Bély 8537., Kóczán Miklós Gesztely 5927., *Dókus Ernő Legenye 4389., Widder Samu Gataly 4335., Br. Vécsey Béla B.-Szerdahely 4274., Kazinczy Arthur Berettó 4250., *Br. Sennyey István Páczin 4139., *Dr. Ferenczy Elek Sátorlajuhely 3844., *Szmracsányi János Véke 3744., Weinberger Sámuel Pazdics 3557., id. Moskovitz Ignác Spatak 3461., id. Meczer Gyula S.-a.-Ujhely 3402., *Dr. Molnár Béla Gálszécs 3392., Br. Harkányi János Újvilág puszta 3350., Zempléni Moskovics Géza Alsó-Körtvélyes 3322., Derék Gyula Megyesszó 3291., Br. Sennyey Géza Csörgő 3155., Klein Ignác Gesztely 2949., Rosenthal Herman Karesa 2889., Br. Mailott György Tállya 2879., Zalay Andor L.-Bénye 2855., *Dr. Reichard Salamon S.-a.-Ujhely 2782., Br. Sennyey Miklós Czigand 2690., Gr. Wolkenstein Osvald B.-Keresztur 2585., *Juhász Jenő S.-a.-Ujhely 2547., Stépan Gábor Málca 2486., Br. Vay Sándor Golop 2384., Dókus László S.-a.-Ujhely 2334., Weinberger Dávid Imreg 2123., *Katinszky Géza Sátorlajuhely 2031., Dr. Bessenyei Béla Kassa 2007 korona adóval.

Legkevesebbet fizet a virilisták közt Révai Manó Tállyán (334 koronát.)

MEGJEGYZÉSEK.

× **Agrár-programm** Hatalmas és szenvedélyes vita folyik a gönci levélben kifejtett „programm” felett. Eddig csak gönci hordókat ismertünk, de mi ezeknek a híressége a gönci levél nagy híréhez képest.

Pedig hát igen igénytelen, apró kis dolog az a gönci levél, s a nagy zajt bizony nem érdemli meg.

Nincs abban „program”, legfeljebb is egy-két jelentéktelen program-pont, helyes is, helytelen is. Programnak csak azt nevezhetjük, ami a politikai életet foglalkoztató összes kérdéseket felöleli. A gróf *Károlyi* Sándor levele pedig csak nagyon kis részére nézve nyilatkozik s foglal állást ezeken a kérdéseken.

Egyik-másik pontja olyan, amit bizvást elfogadhat minden magyar ember. De úgy, ahogy a levélben ki van fejtve, annyit se ér, mint a kőrösi szenteltvíz.

Igy például a sürgetett adóreform csak úgy ér valamit, ha a progresszív adó alapján történik.

A helyes vámpolitikának pedig csak egy módja van: a külön vámtétel. Mert míg a mai állapot van érvényben, addig nem mi parancsolunk a vámpolitikában.

Aki őszintén akarja a magyar gazdasági élet fejlődését, annak a külön vámtételeket kell akarnia, mert míg ezt el nem érik, addig mozdulni sem lehet.

És csatlakoznia kell ahhoz a párt-hoz, amely ezt akarja.

De gróf *Károlyi* Sándor ovatosan kerüli ezt a kérdést, s nem mondja meg, hogy mi ebben az álláspontja. E nélkül pedig öt garast se ér az egész program.

Mert mégis csak képtelen dolog gazdasági politikai programot adni a nélkül, hogy a gazdasági politika legelső és legfontosabb kérdésében állást foglaljunk.

* **A pártok pártja.** Soha még olyan

esuda nem született a világra, mint a magyar „szabadelvtű” párt. A Noé bárkájának közönsége egységes, homogén tömeg volt ehhez képest.

× **Ballagi Géza** ebben a pártban akarja kivívni Magyarország függetlenségét, gróf *Károlyi* Sándor ebben szervezi a agrárius programját. *Mező* Már ebben harcol a merkantilizmusért. *Tisza* István és *Apponyi* Albert, *Gajári* Ödön és *Ivánka* Oszkár egyformán megférének benne.

Hát még a lapjaik! A *Hazánk* is kormánypárti, a *Budapesti Napló* is az, a *Pester Lloyd* is az. S a nagy egységi indulat közepette majd fel-falják egymást.

Igazán mulatságos olvasni, milyen elkeseredetten bizonyítja a *P. L.* napról napra, hogy semmi so változott, teljesen megmaradt a régi szellem. Viszont a *Budapesti Napló* meg a *Hazánk* folyton azt kiabálják, hogy a régi rendszer meghalt, teljesen új jött helyébe. De az új rendszer alatt is egész mást ért a *Budapesti Napló* mint a *Hazánk*.

Az ember már most szeretné tudni hogy a sok veszekedő úr és újság közül melyeknek van hát igazsága? Változott-e a rendszer, vagy nem? És szeretné ezt hallani a legilletékesebb embernek, *Szell* Kálmánnak a szájából.

Szell Kálmán pedig megszólal, s elmond egy-két olyan formulát, hogy beleszedülünk, s ha lehet, még kevesebbet tudunk utána, mint előtte tudtunk.

Másnap aztán mindenik lap azt írja, hogy *Szell* Kálmán neki adott igazat.

Hát szép és tanulságos dolog ez, de azt hisszük, hogy nem sokáig bírja már a magyar nemzet gyomra. S ha így tart tovább, mihamar rájön, hogy az egyszeri tótnak volt igazsága, mikor azt mondta, hogy a politika semmi más, csak *uri huncutság*.

* **Fejérváry Géza** miniszter osztrák generális jubileumához semmi közünk. A nemzetnek nem ünnepe az.

Csak egy megjegyzésünk van. *József* főherceg többek közt azt mondta üdvözlő beszédében, hogy *Fejérvári* 50 éve szolgálja már O Felsősgét és a hazát. Hát ez nem áll. Ötven évvel ezelőtt szolgálhatta Fejérváry O Felsősgét, de az bizonyos, hogy a hazát nem szolgálta, sőt, ha O Felsősgét szolgálta akkor a *haza ellen szolgált*. Mert Solferinónál a magyarok a francia táborban, az osztrák ellen küzdöttek, s aki az osztrák seregben harcolt, az nem szolgálta a magyar hazát.

Azért nem lehet a magyar nemzetnek semmi köze Fejérvárynak ehhez a jubileumához.

Az „előkelő” lap és az utcai lány.

A „Zempléni Újság” úgy látszik még mindig nem tudja, mi a szellemi előkelőség.

Szerdai számában legalább mély csudálkozással olvastuk a következő apró közleményt:

* **A szellem és izlés előkelőségei.** Nem tudtuk eddig, hogy izlésről és a szellemi előkelőség mylvoltáról onnan is adhatnak oktatást, ahol ilyen modorban szoktak írni:

„Nem is igen tudunk mi csodálkozni az a dalélek hizelgéssein. Megszoktak már, hogy a történet muzája is utcai lány lett, s annak mondja a szépet, aki hatalmas és fizet.”

Még se kell neveznünk a lapot, a honnan ezt idézzük, mindenki tudja, hogy hol teremnek az ilyen — előkelő szellemességek.

* **Az igazat megvallva, mi ezt nem értjük. Vagy legalább azt hisszük, hogy nem értjük.**

Mert csak egy értelmet tudunk belőle kihámozni: azt, hogy ezt a szót: utcai lány, — nem használhatja előkelő ember.

De nem tudjuk elhinni, hogy ezt

akarta légyen mondani a Z. U. Mert akkor ő prűdebb és képmutatóbb a legzemérmesebb német gouv-ernántonál.

És akkor valószínűleg nem ismeri a Z. U. a világirodalom legelőkelőbb szellemeinek: Shakspeare-nek, Goethe-nek, Hugo Viktornak, Petőfi Sándornak a munkáit, (hogy Aristophanésról és Csokonai Vitéz Mihályról ne is szóljunk), mert ha ismerné, tudná, hogy ezek a nagy szellemek épen nem kerülnek az erősebb kifejezéseket, sőt keresik ott, ahol a hatás és hangulat megkívánja.

Mi ugyan nem álmodunk arról, hogy ezekével egy napon említsék a nevünk, de így ekszünk ezektől tanulni mindent, ha lehet, még előkelőséget is.

Külömben azt is megtanulja majd a Z. U., ha jobban fog iradalommal foglalkozni, hogy egy Dumas nevű költő, — s utána már sok más — szinpadra is vitte a courtesanet, aki nem egyéb, mint uribb fajtájú utcai lány.

És ha azt mondta, hogy a történelem muzája is utcai lányá aljasul a mi hitvány korunkban, nem is sértették meg oly nagyon Kló kiasszonyt, mert az utcai lány csak a testét adja el pénzért, s ez mindenesetre még elég tisztességes foglalkozás, viszonyítva azokéhoz, akik a lelkiüket, a meggyőződésüket bocsátják pénzért áruba, s akik — sajnos — szintén elég bőven akadnak a mai világban, így választás idején.

HIREK.

A kis Heléne halála

Franciaország kis Vesoul nevű városából alig másfél hónappal ezelőtt korolt Dr. Sebők Antal tiszorvos családijához Heléne Weitzenecker francia lányka s most vasárnap rövid két heti kinos szenvedés után érző szíve a kórház hideg falai között megszünt dobogni. Kedden délután temették el az idegenben korolt francia lánykát.

Szegény kis francia lányka, te szőke fürtű, álmatag szemű Weitzenecker Heléne; messze nyugat csendes kis falucskából idejöttél, hogy piros képi magyar gyerekek veled csevegve megtanulják édes anyád, nemzeted divatos nyelvét! Elszakadtál szerető édes anyától, testvéreidtől, rokonaid s jászó társaidtól messze keletre, Magyarországra, ott is Zemplénmegye Sátorlajuhely városába, s a Májuskut hívős völgyében játszva, dalolva csepegettél a tudást aranyhaju, fűrgő gyermekek lelkébe.

S idejöttél tán zokogva, hogy minden kedvestől el kell válnod, de azt úgy-e, nem hitted te, ki most már szőke hazából tekintesz le a földre, hogy fiatal gyermeki életed tizenhetedik nyarán ily távol messzeségben, édes anyá, jó testvér busucskója nélkül el kell költözned e szép földről, s egy rideg kórház hideg fehér falai között idegen, közönyös kéz fogja le örök álomra sötétkék szemeidet, s egy szomorú nagy ház kis ablakai mögött veled szenvedő volt beteg társaid szeméből fognak hullani a részvét könnyei mikor felhangzik a szivettépi circumdederunt.

Micsoda kegyetlen is a sors keze! Mindig fáj a szivem, ha gyermeket lány fekszik szomorú ravatalon, de most e kis francia lányka ravatalánál kétszeres erővel markol szivembe a fájdalom.

Micsoda óriási szenvedés lehetett ez?! Távol a hazától, távol a kis csendes városkától, az édes anyá gyengéd gondos kezétől megfosztva, érthetetlen nyelvű, idegen emberek között kiszorítva kemény vaságyon egy kórház rideg cellájában.

Szivemből sajnállak, szerencsétlen Heléne Weitzenecker!

Aludj csendesen, szegény kis elhagyott lányka, a mi hazánk földje

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, hogy a

BOHN-féle biztonsági átfedő eseregygár

cs. és kir. udvari szállító képviselőt átvettem

Gyártmányok: *Szabadalmazott biztonsági átfedő eserepek, közönséges tetőcserepek, gerinczserepek, díszítmény és téglák, épületrészek, teracotta, alakzatok és kert-ékitmények*

Képes árjegyzék és minta ingyen es bérmentve.

Kívánatra személyesen is elmegyek.

Teljes tisztelettel

Schiffmann Salamon

Nyilatkozat. Lelesz.

Mely szerint Nagy-Rozvágy község alulírott lakosai ki nyilatkoztak, hogy az 1900. évi augusztus havában volt tűzvész után *Schiffman Salamon* leleszi lakosnak hozzánk érkezte, reánk tüzkárosultakra nézve valóságos szerenese volt, mert az általa ajánlott *Bohn-féle biztonsági átfedő eserep* ez ideig az az általunk ismert fedőanyag közt a legerősebb, tűz ellen a legbiztosabb, legkönnyebb és legolcsóbb tetőt nyújthatja.

Amiért is ez alkalommal Schiffmann Salamon urnak ünnepélyes köszönetünket illetve elismerésünket nyilvánítjuk és az általa ajánlott Bohn-féle fedőanyagot minden honfitársunknak a legmelegebben ajánljuk.

Nagy-Rozvágy, 1900. évi december hó 20-án.

Látta:

Isépy Zoltán Fehérvár István bíró, Szabó József egyh. gond. szolgabíró
Mády József h. bíró *Fixler Ignác*.

52476—1901 számhoz.

Földhaszonbérleti hirdetés.

A magyar vallás alap tulajdonát képező s *Hajdúvármegyében Püspökladány* község határában fekvő birtoknak az alólírt ministerium IX. ügyosztályában és a püspökladányi közalapítványi gazdasági felügyelő-ségnél levő térképen az alantabb felsorolt számokkal megjelölt következő részletei 1902. évi november hó 1-től kezdve az alólírt ministerium IX. ügyosztályában (Vadász-utca 33. szám.) **1901. évi szeptember hó 19. napján délelőtt 11 órakor** tartandó zárt ajánlatu nyilvános verseny útján fognak haszonbérbe adatni:

a 3 és 4 sz.	révzugi és hidlábi gazdaság	1161 ³⁸⁰ ₁₂₀₀	hold 12	évre,
az 5	» nagy-megygyesi	1651 ⁵⁴⁵ ₁₂₀₀	» 15	»
a 10 és 11	» mérgesérhádi és sándor-érszigeti gazdaságok együtt	1947 ³⁷ ₁₂₀₀	» 15	»
avagy:				
a 10 sz.	» mérgesérhádi gazdaság külön	1286 ²¹⁵ ₁₂₀₀	» 12	»
a 11	» sándorérszigeti »	660 ¹⁰²² ₁₂₀₀	» 12	»
a 12 és 13 sz	Kövágó, Középhát és hajnalzug nevű gazdaságok együtt	2831 ⁹²⁶ ₁₂₀₀	» 18	»
avagy:				
a 12	» Kövágó nevű gazdaság külön	641 ⁵²² ₁₂₀₀	» 12	»
a 13	» Középhát és Hajnalzug nevű gazdaságok együtt külön	2190 ⁴⁰⁴ ₁₂₀₀	» 18	»
a 14	» Szökeszigeti gazdaság	1208 ⁷⁸⁷ ₁₂₀₀	» 12	»
a 15 és 16	» Kettősérszigeti és hamvasi gazdaságok együtt	1250 ⁷⁰⁷ ₁₂₀₀	» 12	»
avagy:				
a 15	» Kettősérsziget nevű gazdas. kül.	579 ²⁰⁶ ₁₂₀₀	» 12	»
a 16	» Hamvasi » »	671 ⁴⁷¹ ₁₂₀₀	» 12	»
a 17, 18 és 24. számú	Lipótháti, Fehértói és Kiskunlaposi gazdaságok együtt	2281 ¹³¹ ₁₂₀₀	» 18	»
avagy:				
a 17 és 24 sz.	Lipótháti gazdaság és Kiskunlaposi legelő fele külön	1027 ⁴⁶³ ₁₂₀₀	» 15	»
és a 18 és 24 sz	Fehértói gazdaság és Kiskunlaposi legelő másik fele külön	1253 ⁸⁰⁸ ₁₂₀₀	» 15	»
a 20. számú	Rakos-Ürmöshát és Salamon-zug nevű gazdaság	2000 ¹¹⁹⁶ ₁₂₀₀	» 18	»
végre a 22. sz.	Tövishát, Bessenyőhát és Zodony nevű gazdaságok	2314 ⁵¹⁴ ₁₂₀₀	» 18	»

A bérelni szándékozók a fent kitett határnapra azzal hivatnak meg, hogy egy koronás bélyeggel ellátott és a kellő bántapénz letételét igazoló pénztári nyugtával felszerelt írásos zárt ajánlataikat bértárgyakint külön-külön kiállítva és borítékozva az alólírt ministerium segédhivatalainak főigazgatóságánál legfeljebb a versenytárgyalási nap délelőtti 10 órájáig nyújtsák be.

Az ajánlatokban a bérelni szándékoltt bér gazdaságokért egészben felajánlott évi haszonbér számokkal és betűkkel kifundot és kijelentendő azokban egyszersmind, hogy ajánlattevő a versenytárgyalási és bérleti feltételeket ismeri, és azoknak magát feltétlenül aláveti. Az ajánlatok borítéka felső részére feljegyzendő az, hogy az ajánlat mely bér gazdaságra vonatkozik.

Bántapénzzel a bérelni szándékoltt gazdaság minden holdja után 2 azaz kettő korona vagy készpénzben, vagy biztosítékképes értékpapírokban, avagy pedig a *Pesti-Hazai Első Takarékpénztár* betéti könyvecskéjében bármelyik közalapítványi, vagy állami (adóhivatali) pénztárnál teendő le, és az arról szóló nyugta esatolando az ajánlathoz.

Elkésve érkezett, vagy kellőleg ki nem állított, avagy fel nem szerelt ajánlatok valamint utóajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Oly egyének, kik gyámhatalom vagy gondnokság alatt állanak, úgy szintén, akik az uradalommal szemben hátrálékos tartozásában vannak, vagy bármi ezimen perben állanak, a versenyből ki vannak zárva. A részletes versenytárgyalási és haszonbéri feltételek a ministerium segédhivatalainak főigazgatóságánál és a közalapítványi gazdasági felügyelő-ségnél *Püspökladányban* a hivatalos órák alatt tekinthetők meg.

Budapestben, 1901. évi július hóban.

A vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszterium.

ZINNER VILMOS

MŰÓRÁS ÉS ÉKSZERESZ

Sátoraljaújhely, (a Központi kávéház mellett.)

Bámulatos olesó!

1 nickel rem. óra szép tokkal	5 K — fil.
Finomabb	7 K — fil.
3 erős fedéllel	9 K — fil.
Egy ezüst rem óra	9 K 50 fil.
Finomabb	10 K 50 fil.
3 ezüst fedéllel	12 K — fil.
Erősebb	14 K — fil.
Legfinomabb gyártmány	16 K — fil.
Valódi 14 kar. arany fülbevalók	3 K-tól telj.
» » » gyűrűk	5 » »

Mindenféle **fali, inga** és **ébresztő** órák a legolcsóbb árral 3 évi jótállással.

Órák és ékszer javítása jutányosan eszközöltetnek jótállás mellett.

Befőzni és enni való

Klaster-kerti nyakaskörte

kiloja 10 krért kapható

Deutsch Salamon

könyvkereskedőnél a főgymnasium mellett.

Bor eladás.

1889. évi saját termésű valódi hegyaljai

szamorodni és asszú bort

üvegenként is eladok.

Szamorodni 3 K. 20 fil. Asszú 6 K. Asszú finomabb 10 K. literenkint.

Löwy Adolf,

könyvkereskedő S.-A.-Ujhely.

Gimnáziumi tanulók

teljes ellátást és gondos felügyeletet találnak a főgimnázium közelében egy nyugalmazott tanárnál. Ugyanott a zongorában és német nyelvben is alapos oktatás nyerhető. Megkeresések „Nyugalmas tanár” címre Barátság 820. sz. alá Sátoraljaújhelybe intézendők.

Legjobb minőségű

osztrai kovácsszén

mtrm. 4 koronáért kapható

Klein Géza

fűszer üzletében, Papsor u. 220.

